

TECHNIKAI TÁJÉKOZTATÓ

AZ EURÓPA TANÁCS
MINISZTERI BIZOTTSÁGÁNAK
HATÁROZATAI A BÖRTÖNÖK
TÚLZSÚFOLTSÁGÁRÓL

2024. március

Szerzők: Béranger Dominici, Martin Jouvin

EUROPEAN PRISON LITIGATION NETWORK (EPLN)

Réseau Européen de Recherche et d'Action en Contentieux Pénitentiaire (RCP)

Francia jogi szervezet az 1901. évi törvény alapján

21 ter rue Voltaire

75011 Paris, France

www.prisonlitigation.org

© EPLN, 2024

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
1. Hivatkozás az Európa Tanács és a nemzeti emberi jogi intézmények munkájára.....	5
2. Átfogó stratégia előmozdítása az összes érdekelt fél bevonásával.....	5
3. Az előzetes letartóztatásra, a rövid büntetésekre és a befogadási folyamatokra összpontosító stratégiák.....	7
4. A fogvatartás időtartama és a korai szabadulás kevesebb figyelmet kap.....	8

Bevezetés

E dokumentum célja, hogy áttekintést nyújtson az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának (MB) és Titkárságának a börtönök túlzásfoltosságának strukturális problémájával kapcsolatos álláspontjáról.

E célból elemzi az MB és Titkársága ajánlásait 13 kiválasztott országban: Belgium, Bulgária, Franciaország, Görögország, Magyarország, Olaszország, Moldova, Lengyelország, Portugália, Románia, Oroszország, Szlovénia, Ukrajna.¹ Csak a 2023 szeptemberéig elfogadott feljegyzések és határozatok képezték az elemzés tárgyát. Az újabb dokumentumok figyelmen kívül maradtak.

A kiválasztott ügyekben, amelyek közül néhány **vezető vagy kvázi vezető ítélet**² volt, az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) úgy ítélte meg, hogy a börtönök túlzásfoltossága **strukturális vagy összetett probléma**, amelyet jelentős intézkedések elfogadásával kell megoldani.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága néhány alkalommal iránymutatást adott arra vonatkozóan, hogy ezt a problémát hogyan lehet kezelni. Az ilyen iránymutatások a meghatározott időkereten belül elfogadandó célzott intézkedésektől kezdve (például, a vezető ítéletek esetében, a fogvatartási körülményeik miatt panaszt tenni szándékozó fogvatartottak rendelkezésére álló hatékony jogorvoslati lehetőségek biztosítása, lásd *Torreggiani és mások kontra Olaszország*, [43517/09](#). sz., 2013, 96-99. bekezdések) az államok büntetőpolitikájával kapcsolatos szélesebb körű megfontolásokig terjedhetnek (lásd különösen az *Orchowski kontra Lengyelország* ügyet, amelyben az EJEB kimondta, hogy “[a]mennyiben az állam nem képes biztosítani, hogy a fogvatartási körülmények megfeleljenek az Egyezmény 3. cikkében foglalt kívánalmaknak, akkor annak érdekében, hogy csökkenjen a fogvatartott személyek száma, fel kell hagynia a szigorú büntetőpolitikájával, vagy alternatív büntetési rendszert kell bevezetnie”, *Orchowski kontra Lengyelország*, [17885/04](#). sz., 2009, 153. bekezdés; lásd még *Torreggiani*, 95. bekezdés).

Ezen jelzések ellenére az EJEB ismételt hangsúlyozta, hogy az MB “jobb helyzetben” van ahhoz, hogy iránymutatást adjon arra vonatkozóan, hogy egy államnak hogyan kellene megszerveznie a büntetés-végrehajtási rendszerét vagy hogyan kellene börtönreformokat végrehajtania (*Sukachov kontra Ukrajna*, [14057/17](#). sz., 2020, 145. bekezdés; lásd még *Torreggiani*, 94-95. bekezdések).

Az MB helyettesi szinten évente négy alkalommal ülésezik, hogy felülvizsgálja számos ügy végrehajtásának fejleményeit (“DH (emberi jogi) ülések”). A felülvizsgálat a kormány által készített helyzetjelentéseken (“cselekvési tervek”, “cselekvési jelentés”) és a nem kormányzati szervezetek (NGO-k) és nemzeti emberi jogi intézmények (NEJI-k) által benyújtott beadványokon alapul.

Két fő forrást kell megkülönböztetni. Először is az **MB által hozott határozatokat** (“MB határozatok”), amelyek a Bizottság álláspontjának megértését szolgáló referencia dokumentumok.

Másodszor pedig a kormányoktól, NGO-któl és NEJI-ktől kapott dokumentációk alapján a DH ülést megelőzően az **MB titkársága által készített feljegyzések** (“Feljegyzések”). Ezek a feljegyzések a vizsgált országban uralkodó helyzet, valamint a nemzeti hatóságok által megtett vagy kilátásba helyezett intézkedések leírását és elemzését adják. Emellett számos, az MB figyelmébe ajánlott javaslatot is

¹ Az országok és a hozzájuk tartozó esetek a következők: **Belgium**: *Vasilescu kontra Belgium*, 64682/12. sz., 2014. április 25.; **Bulgária**: *Neshkov kontra Bulgária*, 36925/10. sz., 2015. január 27. & *Keyahov kontra Bulgária*, 41035/98. sz., 2005. január 18.; **Franciaország**: *J.M.B. és mások kontra Franciaország*, 9671/15. sz., 2020. január 30.; **Görögország**: *Nisiotis kontra Görögország*, 34704/08. sz., 2011. február 10.; **Magyarország**: *Varga és mások kontra Magyarország*, 14097/12. sz.; **Olaszország**: *Torreggiani kontra Olaszország*, 43517/09. sz., 2013. január 8. & *Sulejmanovic kontra Olaszország*, 22635/03. sz., 2009. július 16.; **Moldova**: *Ciorap kontra Moldova*, 12066/02. sz., 2007. június 19. & *I.D. kontra Moldova*, 47203/06. sz., 2010. november 30.; **Lengyelország**: *Orchowski kontra Lengyelország*, 17885/04. sz., 2009. október 22. & *Norbert Sikorski kontra Lengyelország*, 17599/05. sz., 2009. október 22.; **Portugália**: *Petrescu kontra Portugália*, 23190/17. sz., 2019. december 3.; **Románia**: *Rezmiveş kontra Románia*, 61467/12. sz., 2017. április 25. & *Bragadireanu kontra Románia*, 22088/04. sz., 2007. december 6.; **Oroszország**: *Ananyev kontra Oroszország*, 42525/07. sz., 2012. október 1.; **Szlovénia**: *Mandic kontra Szlovénia*, 5774/10. sz., 2012. január 20.; **Ukrajna**: *Sukachov kontra Ukrajna*, 14057/17. sz., 2020. január 30. További részletek az ügyekkel kapcsolatban a mellékletekben találhatóak.

² A vezető ítéleteket akkor fogadják el, ha a szóban forgó kérdésből, strukturális vagy rendszerszintű természetéből adódóan, jelentős számú hasonló kérelem származik. Ezekben az ítéletekben a Bíróság jelzéseket adhat az alperes állam által meghatározott határidőn belül elfogadandó intézkedésekre vonatkozóan. A vezető ítéleti eljárás lehetővé teszi az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) számára, hogy elhalassza a kapcsolódó kérelmek vizsgálatát. Lásd az EJEB által készített, [Tájékoztató a vezető ítéletekről](#) című kiadványt.

tartalmaznak. Ezek a feljegyzések nem kötelező erejűek, de a Bizottság határozatának értelmezéséhez felhasználhatók.³

Ezekből a forrásokból kizárólag a börtönök túlzásfoltosságával kapcsolatos elemeket választottuk ki (a fogvatartás tárgyi feltételeivel kapcsolatos elemek, valamint a nem a túlzásfoltossághoz kapcsolódóan bevezetett jogorvoslatok részletei figyelmen kívül maradtak).

1. Hivatkozás az Európa Tanács és a nemzeti emberi jogi intézmények munkájára

Az MB támogatja az Európa Tanács (ET) egyéb tevékenysége során a börtönök túlzásfoltosságával és a börtönpolitikával kapcsolatos kérdésekben javasolt megoldásokat, úgy mint az [ajánlásokat](#) ([a Rec\(99\)22 számú ajánlás a börtönök túlzásfoltosságáról és a börtönnépeség növekedéséről](#), [a Rec\(2000\)22 számú ajánlás a közösségi szankciókra és intézkedésekre vonatkozó európai szabályok alkalmazásának javításáról](#), [a Rec\(2003\)22 számú ajánlás a feltételes szabadságra bocsátásról](#) és [a Rec\(2006\)13 számú ajánlás az előzetes letartóztatás alkalmazásáról, annak feltételeiről, valamint a visszaélések elleni biztosítékokról](#) – lásd például [Szlovénia vonatkozásában, 1259. ülés, Feljegyzések, 2016](#)), egy **Fehér könyvet** (Bűnügyi Problémákkal Foglalkozó Európai Bizottság, [Fehér könyv a börtönök túlzásfoltosságáról](#), 2016, lásd például [Románia vonatkozásában, 1362. ülés, Feljegyzések, 2019](#); [1398. ülés, Feljegyzések, 2021](#); [1468. ülés, Feljegyzések, 2023](#)), **CPT-állásfoglalásokat** (amelyek vagy országspecifikusak, vagy szélesebb körben jelentőséggel bírók – például a [CPT éves jelentése a 2021. évre](#), amely támogatja „a börtön szabályozás kötelező erejű jogi rendszerének” alkalmazását a börtönök túlzásfoltosságának kezelésére, lásd [Portugália vonatkozásában, 1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#)) vagy az ET által nyújtott **technikai segítségnyújtást** (például az Európa Tanács Moldovai Köztársaságra vonatkozó 2021 – 2024. év közötti Cselekvési Terve, amelyet az Emberi Jogi Vagyonkezelői Alap projekt (HRTF) 18. számú programja finanszíroz – lásd [Moldova vonatkozásában: 1265. ülés, MB határozat, 2016](#); [Oroszország vonatkozásában: 1157. ülés, Feljegyzések, 2012](#)).

A NEJI jelentéseket is hasznos inspirációs forrásokként említik, amelyek kiegészítik az ET forrásait (lásd [Bulgária vonatkozásában 1172. ülés, MB határozat, 2013](#), amelyben az MB felkéri a hatóságokat arra, hogy „vegyék megfelelően figyelembe [...] a nemzeti és nemzetközi szintű ellenőrző testületek vonatkozó ajánlásait, beleértve a CPT-t és az ombudsmant is”; [Portugália vonatkozásában: 1475. ülés, MB határozat, 2023](#), amelyben az MB felkéri a hatóságokat, hogy „teljes mértékben támaszkodjanak az Európa Tanács vonatkozó szakértelmére, munkájára és eszközeire, valamint a Nemzeti Megelőző Mechanizmus ajánlásaira”).

2. Átfogó stratégia előmozdítása az összes érdekelt fél bevonásával

Az MB egyértelműen kimondja, hogy a börtönök túlzásfoltossága elleni küzdelemhez olyan **átfogó stratégia végrehajtására** van szükség, amely valamennyi érintett szereplőt bevonja, és amely a jelenség számos vonatkozásának kezelését célozza szakpolitikai változtatásokon, az érintett szereplők felé irányuló figyelemfelhívó tevékenységeken, a fogvatartási rendszerekre ható szervezeti intézkedéseken és a börtönök elhelyezésére szolgáló ingatlanokon végrehajtott beavatkozásokon keresztül.

³ További részletekért lásd az [útlejtő: A Miniszterek Bizottsága eljárásai és munkamódszerei](#) című kiadvány III. részének 5. pontját: „A[z üléshez kapcsolódó] dokumentációban a megbeszéléshez szükséges alapvető dokumentumok és a napirendre vonatkozó, a határozattervezeteket tartalmazó Feljegyzések találhatóak meg. A Titkárság a napirendre vonatkozó Feljegyzéseket csak akkor készíti el, ha az hozzáadott értéket jelent a Helyettesek megbeszélése szempontjából és/vagy ha szükséges a Helyettesek határozatainak előkészítéséhez.”; lásd még az Európai Végrehajtási Hálózat [Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek végrehajtása. Kézikönyv nem kormányzati szervezetek, sérelmet szenvedett felek és jogi tanácsadók számára](#) című kiadványának 14. oldalát: „Ezek a feljegyzések az ügyek és a belőlük fakadó esetleges problémák összefoglalóját tartalmazzák, valamennyi úgy esetében az MB határozatainak tervezetével együtt”.

Habár az igazságszolgáltatást különösen kiemelik, mint „az egyetlen szereplőt, amely a szabadrálbra helyezést vagy a büntetés kiigazítását elrendelheti, és ekként **cselekedni tud a 3. cikk megsértésének „forrásaival” kapcsolatban** (idézet Franciaország vonatkozásában, [1411. ülés, Feljegyzések, 2021](#)), a **büntetés-végrehajtási terület valamennyi érintettjét** be kell vonni (lásd Belgium vonatkozásában: **„ügyészek, nyomozási és büntetés-végrehajtási bírók, börtönigazgatás és a pártfogói szolgálatok”,** [1436. ülés, Feljegyzések, 2022](#); Görögország vonatkozásában: [1288. ülés, Feljegyzések, 2017](#), amelyben a Titkárság „a büntetés-végrehajtási rendszer, valamint a **jogalkotás (büntetési rendszer), az igazságszolgáltatás (elítélések) és a korrekciós rendszer (a fogvatartás körülményei) közötti kölcsönhatás újragondolására**” hív fel; Portugália vonatkozásában: [1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#), amelyben a Titkárság hangsúlyozza „a valamennyi érintettel folytatott konzultáció nyilvánvaló hozzáadott értékét” a folyamat során, és közvetlen utalást tesz a „**civil társadalom szereplőinek** hozzájárulására, amely szilárd betekintést nyújt a problémák kiváltó okaiba és az ezeket megoldani képes intézkedési típusokba”).

Az ilyen stratégia gyakran hiányzik a Miniszterek Bizottsága által vizsgált országokban, és gyakran **a börtönök túlszűfolttsága problémájának megoldásához szükséges lépésként** emlékeztetnek rá (lásd például Franciaország vonatkozásában: [1451. ülés, Feljegyzések, 2022](#) és [MB határozat](#); Ukrajna vonatkozásában: [1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#) és [MB határozat](#); Portugália vonatkozásában: [1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#) és [MB határozat](#)). Az áttekintett példák azt mutatják, hogy az ilyen stratégiának a büntetőjogra (a szabadságvesztés alkalmazásának korlátozása), az eljárási jogra (a hatékony jogorvoslatokhoz való fogvatartotti hozzáférés garantálása) és a börtönök elhelyezésére szolgáló ingatlanokra (a fogvatartás tárgyi körülményeinek javítása) ható intézkedésekkel kell kezelnie a börtönök túlszűfolttságát.

Az ilyen stratégiák alkalmazására Oroszországban található példát az *Ananyev és mások kontra Oroszország* ([42525/07.](#) sz., 2012) ítélet végrehajtásának korai szakaszaiban, amikor az MB „megelégedettséggel jegyezte meg, hogy a cselekvési terv a Bíróság által azonosított strukturális probléma megoldására irányuló átfogó és hosszútávú stratégián alapul” ([1157. ülés, Feljegyzések, 2012](#) és [MB határozat](#)). Ez a cselekvési terv egyúttal „a fogvatartás alternatíváit jelentő intézkedések szélesebb körű igénybevételét célzó intézkedésekre; a fogvatartás tárgyi körülményeinek további javítását célzó intézkedésekre; és a hazai kompenzációs és megelőző jogorvoslatok kialakítását, valamint a meglévők továbbfejlesztését célzó intézkedésekre (idem)” is kiterjedt. A hatóságok által foganatosított intézkedések iránt az ügy legutóbbi, hét évvel későbbi vizsgálata során tanúsított kezdeti „elégedettsége” ellenére az MB „aggodalommal” jegyezte meg, hogy „az [EJEB] továbbra is hoz számos fogvatartási intézményben túlszűfolttságot megállapító ítéleteket, és felkérte a hatóságokat, hogy adjanak tájékoztatást az ezen probléma megoldása érdekében hozott intézkedésről” ([1348. ülés, MB határozat, 2019](#)).

Ehhez hasonlóan az olasz hatóságok által a *Torreggiani* vezető ítélet (lezárva 2016-ban) végrehajtása során elfogadott intézkedéseket a Titkárság alkalmanként „inspirációs forrásként” említi más országok számára (lásd például Magyarország vonatkozásában: [1250. ülés, Feljegyzések, 2016](#); Szlovénia vonatkozásában: [1259. ülés, Feljegyzések, 2016](#)).

Amint azt a Titkárság kiemelte, az olasz hatóságok három cselekvési vonal mentén fogadtak el intézkedéseket: büntetés-végrehajtási szakpolitikai intézkedések a szabadságvesztés alternatívái alkalmazásának fokozása és a kisebb súlyú bűncselekmények esetén a fogvatartás és az előzetes letartóztatás alkalmazásának korlátozása érdekében, szervezeti intézkedések a fogvatartottak életkörülményeinek javítása érdekében, valamint a börtönök felújítása ([1214. ülés, Feljegyzések, 2014](#)). Az MB tökéletesen világossá teszi, hogy **a börtönökben rendelkezésre álló férőhelyek számának növelését célzó intézkedések önmagukban nem képesek megoldani a túlszűfolttság kérdését** (lásd Franciaország vonatkozásában: [1451. ülés, Feljegyzések, 2022](#); Belgium vonatkozásában: [1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#) és [MB határozat](#)) – bár egyéb szakpolitikai kezdeményezésekkel párhuzamosan alkalmazva a megoldás részét képezik (lásd Görögország vonatkozásában: [1172. ülés, Feljegyzések, 2013](#); Románia vonatkozásában: [1122. ülés, Feljegyzések, 2015](#)).

3. Az előzetes letartóztatásra, a rövid büntetésekre és a befogadási folyamatokra összpontosító stratégiák

Számos Titkársági Feljegyzésben és MB határozatban „a börtönbe küldött személyek számának korlátozására vagy mérséklésére kialakított politikákra” helyezik a hangsúlyt, amelyet, néhány esetben, „a túlzásfoltosság kezelése egyetlen járható útjának” tekintenek (idézetek Magyarország vonatkozásában: [1250. ülés, Feljegyzések, 2016](#), a Titkárság a [CPT 2014-ben közzétett látogatási jelentésének](#) 39. bekezdését idézi).

A fogvatartás és az előzetes letartóztatás alternatíváit (alternatív szankciók vagy alternatív kényszerintézkedések alkalmazását) ezért gyakran támogatják. Ez az MB beavatkozásának fő fókusza például Magyarország vonatkozásában, ahol a fogvatartás alternatíváit „alulhasználnak” találták ([1377. bis ülés, Feljegyzések, 2020](#); [1310. ülés, Feljegyzések, 2018](#)). Ez más országokban is említésre került a probléma részeként, úgy mint többek között Ukrajnában ([1390. ülés, Feljegyzések, 2020](#) és [MB határozat, 2020](#)), Franciaországban ([1451. ülés, Feljegyzések, 2022](#) és [MB határozat](#)), Moldovában ([1186. ülés, Feljegyzés, 2013](#) és [MB határozat](#)), és Szlovéniában ([1259. ülés, Feljegyzések, 2016](#) és [MB határozat](#)). Portugália vonatkozásában is ajánlást tettek a fogvatartás alternatíváinak szélesebb körű alkalmazására, habár ez az ország az ET-országok közül az egyik legalacsonyabb felvételi aránnyal rendelkezik – amely arra utal, hogy a túlzásfoltossági problémájának eltérő okai vannak ([1475. ülés, MB határozat, 2023](#)).

Az előzetes letartóztatás alternatíváit különösen azon országokban ajánlották vagy elemezték, ahol **az előzetes letartóztatás gyakoriságát és időtartamát** komoly problémának találták – lásd különösen Lengyelország ([1164. ülés, Feljegyzések, 2013](#) és [MB határozat](#)), Görögország ([1390. ülés, Feljegyzések, 2020](#)) vagy Oroszország ([1288. ülés, Feljegyzések, 2017](#)) esetét.

Azon intézkedések között, amelyeket a vizsgált országok alkalmaztak, vagy amelyeket az MB vagy a Titkárság ajánlott, megtalálható az **elektronikus felügyelet** fokozottabb alkalmazása, mint az „előzetes letartóztatás alternatívája, vagy mint önálló büntetés, vagy valamely büntetés végrehajtásának eszköze” (idézet Belgium vonatkozásában, ezen intézkedés szélesebb körű alkalmazását mind a Titkárság, mind az MB „érdeklődéssel” állapította meg: [1475. ülés, Feljegyzések, 2023](#) és [MB határozat](#)).

Ezen intézkedés alkalmazásának kritikai elemzése nem található meg a vizsgált dokumentumokban. Két lezárt esetben (Lengyelország, Olaszország) bevezették az elektronikus felügyelet fokozottabb alkalmazását rövidebb büntetések esetében, és ezt egy a túlzásfoltosság területén némi eredményt elérő **szélesebb körű intézkedéscsomag részeként említették** (lásd Lengyelország vonatkozásában: [1265. ülés, Határozat, 2016](#), a határozat említést tesz a legutóbb benyújtott cselekvési tervről, amely szerint az elektronikus felügyelet az egy évet nem meghaladó szabadságvesztés büntetés alternatívájaként is elrendelhető; Olaszország vonatkozásában: [1201. ülés, Feljegyzések, 2014](#)).

Más, még folyamatban lévő esetekben, **az elektronikus felügyelet fokozottabb alkalmazásának bevezetését a túlzásfoltosság csökkentésének eszközeként ajánlják** (lásd Belgium vonatkozásában a fent említett: [1475. ülés, MB határozat, 2023](#) – a fogvatartás alternatíváinak kiterjedtebb alkalmazásától, beleértve az elektronikus felügyeletet is, már hat évvel korábban azt várták, hogy majd „hozzájárul a börtönnépesség csökkentéséhez”, lásd [1302. ülés, Feljegyzések, 2017](#); Románia vonatkozásában: [1310. ülés, MB határozat, 2018](#)). Ez együtt jár **a pártfogó felügyelői szolgálat megerősítésére irányuló ajánlással** (lásd Belgium vonatkozásában: [1475. ülés, MB határozat, 2023](#); Románia vonatkozásában: [1362. ülés, Feljegyzések, 2019](#), amelyben a Titkárság sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy „a pártfogó felügyelői szolgálat „továbbra is súlyos mértékben létszámhiányos, annak ellenére, hogy alapvetően hozzájárul több mint százezer személynek a börtönrendszerből történő eltérítéséhez, amelynek a hatékony működését ezáltal létfontosságúvá teszi Románia túlzásfoltosság elleni stratégiájának rövid- és hosszútávú sikere szempontjából”; lásd Szlovénia esetét is, ahol a megtett intézkedések egyike a pártfogó felügyelői szolgálat létrehozása volt: [1294. ülés, Feljegyzések, 2017](#)).

A további intézkedések között megtalálhatók **a büntetőjogban végrehajtott célzott beavatkozások** annak biztosítására, hogy „a szabadságvesztés egy végső megoldásként alkalmazott intézkedés” legyen

(idézet Moldova vonatkozásában: [1406. ülés, Feljegyzések, 2021](#)). Ezt például Olaszország is megtette a kisebb súlyú bűncselekmények vonatkozásában ([1150. ülés, Feljegyzések, 2012](#) és [MB határozat](#)) vagy Lengyelország ([1265. ülés, Határozat, 2016](#), amely a legutóbbi cselekvési tervet említi), továbbá Görögország is kilátásba helyezte 2020-ban egy „mérsékeltőbb büntetőpolitika érvényesítését célzó” reform keretében” ([1390. ülés, Feljegyzés, 2020](#) és [MB határozat](#)), továbbá ezt szükségesnek találták a *Varga és mások kontra Magyarország* vezető ítélet Magyarország általi végrehajtásának első vizsgálata során ([14097/12. sz., 2015](#); lásd [1236. ülés, Feljegyzések, 2015](#): a Titkárság szerint a fogvatartás alternatíváinak kialakítására van szükség annak a ténynek a fényében, hogy a kisebb súlyú bűncselekményeket gyakran fogvatartási intézkedésekkel büntetik). Belgium vonatkozásában az MB alternatív megfogalmazást használt, javasolva „a szabadságvesztés törvényben előírt esetei számának csökkentését” ([1475. ülés, MB határozat, 2023](#)).

Egy másik olyan intézkedés, amely úgy tűnik, hogy az utóbbi határozatokban nagyobb fontosságra tett szert, a **börtönnépesség jogilag kötelező erejű ellenőrzésének** bevezetése. Ezt a szlovén hatóságok által „a túlszűfolttság problémájának leküzdésére szolgáló többrétegű nemzeti stratégiájuk” részeként megített intézkedésként említették meg ([1294. ülés, Feljegyzések, 2017. szeptember](#): a ljubljanai börtön fogvatartottjait automatikusan más börtönökbe kellett áthelyezni, amikor a létesítmény elérte a kapacitása maximumát) és Franciaország ([1451. ülés, MB határozat, 2022](#): az MB felkérte a hatóságokat, hogy „fontoljanak meg olyan új jogalkotási intézkedéseket, amelyek még inkább kötelező jelleggel szabályoznák a börtönnépességet”), valamint Belgium vonatkozásában is ajánlották ([1475. ülés, MB határozat, 2023](#): az MB felkérte a hatóságokat, hogy „haladéktalanul fontolják meg kötelező intézkedések bevezetését a börtönnépesség szabályozása érdekében”).

Hasonló intézkedést helyezett kilátásba a Titkárság Portugália számára is, de ez nem jelenik meg az MB határozatban (1475. ülés, 2023. szeptember 19-21.: hasonlítsuk össze a Feljegyzéseket, amelyek bevezetni javasolnak egy „olyan kötelező erejű jogi rendszert a börtön szabályozás területén, amelyet a túlszűfolttsági helyzetek megjelenésekor nyomban működésbe kell hozni [...] például egy abszolút felső határ bevezetésével a fogvatartottak száma vonatkozásában valamennyi börtön esetében”, és az MB határozatot, amely egyszerűen csak arra hívja fel a hatóságokat, hogy „használják a jelenlegi jogszabályok alapján rendelkezésre álló valamennyi eszközt a börtönrendszerbe történő belépések korlátozása érdekében”).

4. A fogvatartás időtartama és a korai szabadulás kevesebb figyelmet kap

Az államoknak a büntetések hosszának csökkentését célzó reformjai elsődlegesen a kisebb súlyú bűncselekményekre vonatkoznak, ahogy azt az Olaszország által elfogadott reform is mutatja, amely „a kábítószerrel kapcsolatos kisebb súlyú bűncselekmények esetében enyhébb büntetéseket” vezetett be ([1201. ülés, Feljegyzések, 2014](#)) vagy Görögország, amely eltörölte a “kisebb jogsértéseket” ([1390. ülés, Feljegyzések, 2020](#)).

A **hosszú büntetések** kérdésével ritkán foglalkoznak.

Két alkalommal röviden megemlítik őket mint a túlszűfolttság egyik tényezőjét.

Franciaország vonatkozásában, miután hangsúlyozta a rövid tartamú büntetések túlszűfolttságra gyakorolt hatását, a Titkárság hozzátette, hogy a hosszabb büntetések hozzájárulnak a „börtönökben rendelkezésre álló helyek idővel bekövetkező túlfoglaltságához” ([1451. ülés, Feljegyzések, 2022](#)).

Románia vonatkozásában a Titkárság attól tart, hogy „a bűnismétlők esetében alkalmazott hosszabb büntetések és a feltételes szabadságra bocsátás szigorúbb feltételei” leronthatják az elektronikus felügyelet szélesebb körű alkalmazásának pozitív hatását ([1310. ülés, Feljegyzések, 2018](#)).

A kérdéssel Görögország vonatkozásában részletesebben foglalkoznak: arra a büntetőjogi reformra reagálva, amely számos súlyos bűncselekmény esetében súlyosabb büntetést alkalmaz, a Titkárság kimondta, hogy „a büntetőjogi skála felső szintjén a büntethetőségben bekövetkezett növekedést nem kompenzálhatja az alacsonyabb szinten bekövetkezett szerényebb csökkenés”, és hogy az ilyen politika „általában a szabadságvesztés büntetések arányának növekedését eredményezi, és következképpen nem képes következetesen kezelni a börtönök túlszűfolttságát” ([1428. ülés, Feljegyzések, 2022](#)).

A **büntetés-kiigazítási mechanizmusok fejlesztéseire** gyakrabban találunk példákat, vagy megvalósítandó ajánlásokként (lásd [Belgium](#) vonatkozásában: [1355. ülés, MB határozat, 2019](#); [Moldova](#): vonatkozásában: [1406. ülés, MB határozat, 2021](#); [Portugália](#) vonatkozásában: [1475. ülés, MB határozat, 2023](#)), vagy a hatóságok által elfogadott intézkedések pozitív értékeléseként (lásd [Bulgária](#) vonatkozásában: [1411. ülés, Feljegyzések, 2021. szeptember](#), egy olyan reformot követően, amely lehetővé tette a fogvatartottak számára, hogy a feltételes szabadságra bocsátást közvetlenül az illetékes bíróságnál kérelmezzék, és amely a bűnismétlők esetében lazította a feltételes szabadságra bocsátás feltételeit; [Olaszország](#) vonatkozásában: [1214. ülés, Feljegyzések, 2014](#), egy olyan reformmal kapcsolatban, amely növelte a fogvatartottak lehetőségeit a felügyelet melletti korai szabadulásra azzal, hogy növelte a szabadságvesztésben töltött napok félévenkénti számát, amelynek révén a fogvatartott jogosulttá válik a korai szabadulásra; [Románia](#) vonatkozásában: [1348. ülés, Feljegyzések, 2019](#) és [MB határozat](#), egy olyan, a feltételes szabadságra bocsátásra vonatkozó reformmal kapcsolatban, amely hozzájárult a fogvatartottak számának csökkentéséhez; [Görögország](#) vonatkozásában: [1230. ülés, Feljegyzések, 2015](#), amelyben a Titkárság javaslatot tett „a büntetés végrehajtása céljából börtönbe küldött személyek számának korlátozását (a szabadságvesztés alternatívái) és a börtönbüntetés felfüggesztése vagy a korai szabadulásra vonatkozó eljárások révén az elítélt fogvatartottak száma csökkentésének biztosítását” célzó meglévő intézkedéseknek az előzetes letartóztatás alternatíváival történő kiegészítésére).

Olyan ajánlások is születtek, hogy a **COVID-19 világjárvány idején elfogadott** ideiglenes **intézkedéseket** állandóvá kellene tenni. Ezek az intézkedések gyakran a börtönnéesség csökkenését eredményezték a büntetés-kiigazítási rendszerek alkalmazását követően (lásd [Portugália](#) vonatkozásában: [1398. ülés, Feljegyzések, 2021](#) és [MB határozat](#), az MB azon ajánlásával, hogy tegyék állandóvá a „büntetések rugalmasabb végrehajtását”, amelyet a Titkárság a feljegyzéseiben „a börtönbüntetésekre vonatkozó részleges kegyelemként, rendkívüli adminisztratív távollét engedélyezéseként, a büntetés elengedéseként és korai feltételes szabadságra bocsátásként” írt le – ezt az ajánlást az eset 2023. évi vizsgálatakor nem ismételték meg). [Belgium](#) vonatkozásában (amely a büntetések megszakítása és korai szabadulás formájában hasonló intézkedéseket alkalmazott), a Titkárság csupán megjegyezte, hogy „a COVID-19 első hulláma alatt kínálkozott lehetőséget kihasználták, de annak **hatásait** az idő múlásával nem tudták fenntartani”, ez pedig nem értelmezhető az intézkedések meghosszabbítására vonatkozó ajánlásnak ([1398. ülés, Feljegyzések, 2021](#), hangsúlyozandó: a Titkárság Feljegyzéseinek 15. lábjegyzetében idézett NEJI-beadvány említi meg az intézkedéseket).

A túlszűfolttság mint demográfiai jelenség kérdése és a fogvatartottak eljárási jogainak kérdése átfedésben van a hatóságok által bevezetendő kompenzációs jogorvoslatok kérdésével: az MB számos alkalommal olyan jogorvoslatok bevezetését javasolta, amelyek a rossz fogvatartási körülmények között tartott fogvatartottaknak **a büntetések csökkentése formájában nyújtanának kompenzációt** (ebben a vonatkozásban azon, [Olaszországban](#) bevezetett jogorvoslatot említették példaként, amelyet az EJEB a *Stella kontra Olaszország* ([49169/09. sz., 2014](#)) döntésében akként elemzett, hogy „elvitathatatlan előnye az, hogy a fogvatartottak börtönből való szabadulásának gyorsítása révén segíti a túlszűfolttság problémájának megoldását”, lásd még [1201. ülés, MB határozat, 2014](#); lásd [Oroszország](#) vonatkozásában: [1288. ülés, MB határozat, 2017](#); [Románia](#) vonatkozásában: [1362. ülés, MB határozat, 2019](#), amelyben az MB sajnálatát fejezi ki a rossz körülmények között fogvatartott „személyek számára a büntetés csökkentése formájában történő kompenzáció nyújtása érdekében bevezetett jogorvoslat megszüntetése” miatt).

Funded by the
European Union

Az Európai Unió finanszírozásával. A kifejtett nézetek és vélemények azonban kizárólag a szerzők nézetei és véleményei, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió nézeteit és véleményeit. Az Európai Unió nem vonható miattuk felelősségre.